
jaroslav kolár

POZNÁMKA K WINTROVĚ KULTURNÍ HISTORII

Jako kulturní historik bývá Zikmund Winter uváděn jedním dechem s Čeňkem Zibrtem. Ne zcela neprávem – spojila je mimo jiné práce na stejných tématech, například na dějinách kroje, ale patrnější a důležitější jsou rozdíly mezi nimi. K pochopení těchto rozdílů vede úvaha nad Wintrovým podílem na význačném výkonu české kulturní historie z přelomu 19. a 20. století, na Zibrtově časopise *Český lid*. Záslužná bibliografie *Soupis prací Zibrtova Českého lidu* (1960) ukazuje, že v něm Winter tiskl v letech 1892–1904 pouhých sedm příspěvků. Týkají se vesměs kulturně-historických podrobností, na něž Winter narazil při svých archivních průzkumech. Počtem jsou Wintrový příspěvky zcela nesouměřitelné s víc než 550 příspěvky Zibrtovými. Ty – podobně jako většina z téměř 2500 ostatních příspěvků *Českého lidu* – registrují povětšinou jednotlivosti z nejrůznějších kulturních oblastí lidového života od 15. do 19. století, představují velice cenný materiálový fond, nabízející se k dalšímu systematickému zpracování různých historicky a tematicky vymezených otázek, ale samy o sobě zůstávají ve své bezbřehé rozmanitosti izolovanými kuriozitami, jejichž širší souvislosti a význam nejsou zřetelné. Takto nazírané jednotlivosti mohly vyvolat přezíravé mínění H. G. Schauera, že česká kulturní historie se zajímá o to, jak si staří Čechové vážali podvazky.

Pro Wintra je charakteristické, že usiluje o začlenění takových jednotlivostí do strukturního obrazu dobové reality. Nejméně jeden z Wintrových příspěvků z *Českého lidu* poskytuje možnost hlubšího zamyšlení nad způsobem jeho kulturněhistorické a spisovatelské práce. Je známo, že Winter rozprávěl ve své beletrii epické podněty, na něž narazil v archivním materiálu. Méně patrné je to, že se tak dalo i s kulturněhistorickými detaily neepické povahy. Jeden ze svých krátkých příspěvků v *Českém lidu* (z roku 1892) věnoval Winter dokladu o podivné právní zvyklosti, usvědčování vraha svědectvím mrtvého, totiž jeho krve. Tento motiv uplatnil Winter v jedné ze svých nejpůsobivějších novel *Krátký jeho svět* (exponuje v ní ovšem i řadu dalších kulturněhistorických detailů, v *Českém lidu* neuplat-

něných). Chápeme-li kulturněhistorický detail jako izolovanou materiálovou jednotku vlastně jen z nedostatku znalostí o jejím místě a významu v celkovém obraze dávného života, v jeho struktuře, jeví se Wintrův postup jako jedna z možností dobírat se poznání jejího „životního“ a kulturního smyslu. Souhrn článků Zíbrtova *Českého lidu* je přebohatou zásobnicí materiálu, který čeká na takovou fruktifikaci. Nástrojem k ní by se mohla stát historická sémiotika. O té se ovšem v době Zíbrtova *Českého lidu* nedá mluvit. Wintrův postup – začleňování takových detailů do epizovaného kulturního obrazu dávného života – lze proto hodnotit jako pokus o rekonstrukci jejich strukturní valence jinými než vědeckými prostředky, a to možná úspěšnější než tam, kde Winter vytvářel systematické tematicky a historicky vymezené obrazy dávného lidského života a činnosti v rozsáhlých knižních celcích. Jsou nepochybně cenné, ale podle mého názoru bližší Zíbrtovu pojetí kulturní historie než Wintrova umělecká próza.